

Náhrada nemajetkovej ujmy

Analýza rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky

JUDr. Jakub Mandelík, PhD.

Rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 31. 3. 2016, sp. zn. 3 Cdo 301/2012 judikoval významný právny záver, že poisťovní nesvedčí pasívna legitímácia v konaní o náhradu nemajetkovej ujmy za zásah do osobnostných práv žalobcov spôsobený úmrtím ich blízkej osoby pri dopravnej nehode podľa § 4 ods. 2 písm. a) v spojení s § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla v znení neskorších predpisov.¹ Hoci je predmetný záver súladný s doterajšou rozhodovacou praxou Najvyššieho súdu SR, najmä s uznesením Najvyššieho súdu SR zo dňa 20. 4. 2011, sp. zn. 4 Cdo 168/2009, pre veľkú časť právnickej obce je čerstvý rozsudok Najvyššieho súdu SR značne prekvapivý. Dňa 24. 10. 2013 totiž Súdny dvor EÚ vydal v prejudiciálnom konaní vo veci C-22/12, Katarína Haasová proti Rastislavovi Petříkovi a Blanke Holingovej rozsudok, v ktorom prima facie konštatoval, že náhrada nemajetkovej ujmy pozostalých po obetiach dopravných nehôd má spadať do poistného krytia, ak za ňu poistený zodpovedá podľa platného vnútroštátneho práva.

Čo presne povedal Súdny dvor EÚ v rozsudku Haasová a ako sa Najvyšší súd SR vysporiadal s jeho argumentáciou? Práve zodpovedanie položených otázok a kritika recentného rozsudku Najvyššieho súdu SR z hľadiska jeho „judikátornej“ obhájiteľnosti sú hlavným cieľom predkladaného článku.

Úvod

Keď bol dňa 24. 10. 2013 vydaný rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-22/12, Katarína Haasová proti Rastislavovi Petříkovi a Blanke Holingovej (ďalej tiež len „rozsudok SD EÚ Haasová“), ktorého právna veta znie „Článok 3 ods. 1 smernice Rady 72/166/EHS z 24. apríla 1972 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú motorovými vozidlami a kontroly plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti, článok 1 ods. 1 a 2 druhej smernice Rady 84/5/EHS z 30. decembra 1983 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel, zmenenej a doplnenej smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2005/14/ES z 11. mája 2005, a článok 1 prvý odsek tretej smernice Rady 90/232/EHS zo 14. mája 1990 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel sa majú vykladať v tom zmysle, že **povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkyim osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode, ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v spore vo veci samej.**“, zdalo sa, že pozostalí rodinní príslušníci po obetiach dopravných nehôd sa budú môcť domáhať odškodnenia nielen voči zodpovednému vodičovi v zmysle § 11 a nasl. zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „OZ“), ale tiež voči príslušnému poisťovateľovi (ďalej tiež „poisťovní“) z titulu povinného zmluvného poistenia v zmysle § 4 ods. 2 písm. a) v spojení s § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o PZP“).

1 Podľa § 4 ods. 2 písm. a) zákona č. 381/2001 Z. z. „Poistený má z poistenia zodpovednosti právo, aby poisťovateľ za neho nahradil poškodenému uplatnené a preukázané nároky na náhradu škody na zdraví a nákladov pri usmrtení.“ Podľa druhej vety § 15 ods. 1 zákona č. 381/2001 Z. z. „Poškodený je oprávnený uplatniť svoj nárok na náhradu škody priamo proti poisťovateľovi a je povinný tento nárok preukázať.“

2 Pozri napr. rozsudok SD EÚ vo veci Pupino, C-105/03, bod 34

3 Pozri napr. rozsudok SD EÚ vo veci rozsudok SD EÚ vo veci Küçükdeveci, C-555/07, bod 47

- 4 Prezentovaný názor judikoval SD EÚ aj napr. v rozsudkoch Von Colson, 14/83, bod 26; Marleasing, C-106/89, bod 8; Faccini Dori, C-91/92, bod 26
- 5 BOBEK, M., BŘÍZA, P., KOMÁREK, J.: Vnitrostátní aplikace práva Evropské unie. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 145
- 6 SIMAN, M., SLAŠŤAN, M., IVANOVÁ – ŽILÁKOVÁ, D.: Primárne právo Európskej únie. 2. vydanie. Bratislava: EUROIURIS, 2006, s. 53
- 7 Týmto sú:
- a) Postavenie zákona o PZP vo vzťahu k Občianskemu zákonníku ako *lex specialis*,
- b) § 1 zákona o PZP, podľa ktorého sa poistenie vzťahuje na každého, kto zodpovedá za škodu,
- c) § 4 ods. 2 písm. a), b), c), d) zákona o PZP, podľa ktorého má poistený právo, aby poisťovateľ nahradil poškodenému (iba) škodu na zdraví a náklady pri usmrtení, vecnú škodu, ušlý zisk a účelne vynaložené náklady spojené s právnym zastupovaním pri uplatňovaní uvedených nárokov,
- d) Rozsah poistného krytia podľa § 4 ods. 2 písm. a), b) a d) zákona o PZP je zhodný s právnou úpravou spôsobu a rozsahu náhrady škody spôsobenej prevádzkou motorových vozidiel obsiahnutou v Občianskom zákonníku (§ 442 a nasl.),
- e) V dôvodovej správe k zákonu o PZP sa výslovne uvádza, že: „Rozsah poistenia zodpovednosť je v návrhu vymedzený s ohľadom na nároky vyplývajúce z tohto zákona, jednotlivé zložky náhrady škody a na územnú platnosť poistenia.“,
- f) R 55/1971, podľa ktorého sa za škodu v zmysle občianskeho práva považuje každá majetková (materiálna – hmotná) ujma (strata), ktorú možno objektívne

Po prečítaní rozsudku Najvyššieho súdu SR 3 Cdo 301/2012 zo dňa 31. 3. 2016, sa naopak zdá, že napriek rozhodnutiu Súdneho dvora EÚ (ďalej tiež len „SD EÚ“) vo veci Haasová ostane slovenská súdna prax pevne zasadená v argumentačnej pozícii kreovanej uznesením Najvyššieho súdu SR zo dňa 20. 4. 2011, sp. zn. 4 Cdo 168/2009, podľa ktorej zákon o PZP nekryje nároky pozostalých na náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej usmrtením blízkej osoby v dôsledku dopravnej nehody (ďalej tiež len „DN“).

Vzhľadom na závažnosť vydaného rozhodnutia je legitímne sa pýtať, či podal senát Najvyššieho súdu SR 3 Cdo vo svojom rozsudku skutočne takú právnu argumentáciu, ktorá sa precízne vysporiadala so všetkými právnymi aspektmi prejednávanej veci, a to najmä vo vzťahu k rozsudku SD EÚ Haasová? Pri hľadaní odpovede na položenú otázku budeme postupovať analyticky a postupne si rozoberieme tri najdôležitejšie tvrdenia, na ktorých rozsudok stojí.

Pre ucelenie obrazu čitateľov doplníme, že predmetným rozsudkom bol potvrdený rozsudok Krajského súdu v Žiline zo dňa 27. 6. 2012, sp. zn. 7 Co 403/2011, ktorým bol potvrdený čiastočný rozsudok Okresného súdu Námestovo zo dňa 21. 9. 2011, sp. zn. 8 C 27/2011, ktorým prvostupňový súd žalobu voči poisťovni ako žalovanému v 2. rade zamietol. Odvolací súd pripustil voči svojmu rozhodnutiu dovolanie za účelom posúdenia nasledovných otázok: **1.** Či poisťovňa je v spore pasívne legitimovaná na plnenie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch za zásah do osobnostných práv žalobcov spôsobený úmrtím ich blízkej osoby pri DN podľa § 4 ods. 2 písm. a) v spojení s § 15 ods. 1 zákona o PZP?; **2.** Či súd o uplatnenom nároku môže rozhodnúť podľa čl. 7 ods. 5 Ústavy SR priamou aplikáciou smernice Európskeho parlamentu a Rady 2009/103/ES zo dňa 16. 9. 2009 v spojení s rozhodovacou činnosťou SD EÚ? Druhej otázke sa ďalej v článku venovať nebudeme, pretože podľa nášho názoru túto považuje právna teória i súdna prax za vyriešenú, čo potvrdil aj Najvyšší súd SR, keď na položenú otázku odpovedal negatívne.

1. Odmietnutie návrhu na predloženie prejudiciálnej otázky Súdnemu dvoru EÚ

Najvyšší súd SR zamietol návrh dovolateľov na prerušenie dovolacieho konania a odmietol požiadať SD EÚ o rozhodnutie o predbežnej otázke, keďže podľa jeho názoru otázka pasívnej legitimácie poisťovne nezávisí od výkladu európskych smerníc upravujúcich povinné zmluvné poistenie (ďalej tiež len „PZP“). Najvyšší súd SR k tomu výslovne na strane č. 10, 11 rozsudku uvádza:

- i) „Zákon č. 381/2001 Z. z. je síce výsledkom transpozície tzv. 5 motorových smerníc upravujúcich oblasť poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel, z určujúceho hľadiska v danej veci išlo ale zo strany súdov nižších stupňov o aplikáciu a interpretáciu vnútroštátnych právnych predpisov (zákona č. 381/2001 Z. z. a Občianskeho zákonníka).“
- ii) „Ak sa súkromné právo členského štátu neprieči právu EÚ, je oprávnený na jeho výklad vnútroštátny súd, ktorý vychádza z platnej právnej úpravy, t. j. v danej veci zo zákona č. 381/2001 Z. z. a Občianskeho zákonníka.“

Z argumentácie senátu NS SR 3 Cdo môžeme abstrahovať jeho názor, že pokiaľ SD EÚ v rozsudku nekonštatoval rozpor zákona o PZP s transponovanými smernicami, vnútroštátny

JUDr. Jakub Mandelík, PhD.

je absolventom Právnickej fakulty Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach (2004), postgraduálneho štúdia na Ústave súdneho inžinierstva Žilinskej univerzity v Žiline.

Pôsobí ako advokát, venuje sa najmä oblasti obchodného a občianskeho práva. Vďaka dosiahnutej špecializácii v oblasti dopravných nehôd príležitostne

prednáša znalcom z odboru Doprava cestná na Slovensku a v Českej republike a publikuje v odbornom časopise Znalectvo (Doprava cestná, elektrotechnika, strojárstvo a iné technické obory).

súd pri rozhodovaní sporu dvoch súkromných subjektov (kedy sa neuplatní ich priamy účinok), nie je pri aplikácii konkrétneho zákonného ustanovenia povinný hľadať jeho obsah (význam, zmysel, účel) aj s ohľadom na záväzný výklad smerníc podaný v rozsudku SD EÚ.

Pre posúdenie správnosti vysloveného postulátu považujeme za vhodné si najprv upresniť, aký vplyv má na rozhodovaciu činnosť orgánu členského štátu EÚ nepriamy účinok smerníc a z čoho vlastne vyplýva povinnosť všeobecného súdu uskutočniť eurokonformný výklad vnútroštátnej právnej normy – zákona o PZP?

Článok 4 ods. 3 Zmluvy o EÚ (ďalej len „ZoEÚ“) normuje, že „Podľa zásady lojálnej spolupráce sa Únia a členské štáty vzájomne rešpektujú a vzájomne si pomáhajú pri vykonávaní úloh, ktoré vyplývajú zo zmlúv.“

Zo **záväzku lojálnej spolupráce** vyplýva o. i. povinnosť nositeľov verejnej moci prijímať v rozsahu ich právomocí opatrenia všeobecnej alebo osobitnej povahy na dosiahnutie predpokladaného cieľa smerníc.² Jeho nositeľmi sú všetky orgány členských štátov, vrátane súdov.³

Ako uviedol SD EÚ v rozsudku Adeneler, C-212/04, zo dňa 4. 7. 2006, bod 113, **povinnosť eurokonformného výkladu** „bola uložená najmä v prípade nejestvovania priameho účinku ustanovenia smernice, keď príslušné ustanovenie nie je dostatočne jasné, presné a bezpodmienečné na to, aby malo takýto účinok, alebo keď účastníkmi sporu sú výlučne jednotlivci.“⁴

Prejavom nepriameho účinku smerníc je tak práve lojálny, súladný, eurokonformný výklad vnútroštátneho právneho aktu, ktorý je výsledkom transpozície smerníc.⁵ Inými slovami, nepriamy účinok smerníc spočíva v možnosti účastníka konania žiadať, aby v konkrétnom prípade súd uplatnil tzv. eurokonformný výklad vnútroštátneho práva v súlade s ustanoveniami a cieľmi smernice.⁶

Po preštudovaní čl. 251 a nasl. Zmluvy o fungovaní EÚ (ďalej len „ZFEÚ“) upravujúcich postavenie SD EÚ, Štatútu SD EÚ, ako aj Rokovacieho poriadku SD EÚ sme **nenašli** žiadne ustanovenie, ktoré by zužovalo povinnosť vnútroštátnych orgánov aplikovať záväzný výklad právnych aktov EÚ iba na prípady, keď SD EÚ v prejudiciálnom konaní konštatuje rozpor právneho predpisu členského štátu s právom EÚ. Vzhľadom na to tvrdíme, že

- vnútroštátny súd má **vždy** povinnosť prihliadať na ustanovenia a ciele smerníc, záväzný výklad ktorých podáva SD EÚ v prejudiciálnych konaniach podľa čl. 267 ZFEÚ, a zároveň, že
- nie každý výklad zákona súladného s transponovanou smernicou zohľadňuje ustanovenia a ciele smernice, teda je eurokonformný a napĺňa záväzok lojálnej spolupráce.

Za právne korektnejší a správnejší preto považujeme názor senátu Najvyššieho súdu SR 3 Cdo (bod 1, i) doplnený nasledovne:

„Ak sa súkromné právo členského štátu neprieči právu EÚ, je oprávnený na jeho výklad vnútroštátny súd, ktorý vychádza z platnej právnej úpravy, t. j. v danej veci zo zákona č. 381/2001 Z. z. a Občianskeho zákonníka; pritom je však povinný, s ohľadom na záväzok lojálnej spolupráce, pokúsiť sa o taký výklad, ktorý bude v súlade s ustanoveniami a cieľmi transponovaných smerníc tak, ako ich vyložil SD EÚ v rozsudku Haasová.“

Pokiaľ Najvyšší súd SR v prejednávacom prípade neprerušil konanie a nepožiadala SD EÚ o zodpovedanie predbežnej otázky, aké sú ciele vyjadrené v dotknutých článkoch motorových smerníc, mohol tak legitímne urobiť len s ohľadom na zodpovedanie danej otázky Súdny dvorom EÚ v už vynesenom rozsudku Haasová. Za žiadnych okolností tak nesmel postupovať s odôvodnením, že povinnosti podať eurokonformný výklad § 4 ods. 2 písm. a) zákona o PZP ho zbavil Súdny dvor EÚ, keď nevyslovil rozpor daného ustanovenia so smernicami. V takom prípade by totiž poprel nepriamy účinok smerníc, čím by porušil čl. 4 ods. 3 ZoEÚ a zároveň aj ústavné práva žalobcov (čl. 7 ods. 5 Ústavy SR).

2.

Dôvody pre zotrvanie na doterajšej vnútroštátnej judikatúre vo svetle rozsudku SD EÚ Haasová

K ťažiskovej otázke zásadného právneho významu, či poisťovňa je v spore pasívne legitimovaná na plnenie náhrady nemajetkovej ujmy za zásah do osobnostných práv žalobcov spôsobený

vyjadriť (vyčíslíť) všeobecným ekvivalentom, t. j. peniazmi,

g) *Občiansky zákonník nezahŕňa pod pojem škody i nemajetkovú (imateriálnu – nehmotnú – ideálnu) ujmu, táto sa ale podľa platného právneho stavu odškodňuje len v prípadoch osobitne stanovených v § 444 OZ. Ak dôjde ku škode (ujme) na zdraví či živote, vzniká poškodenému taxatívne vymedzený komplex práv na ich náhradu, resp. zmiernenie podľa § 444 až 449 OZ,*

h) *Platná legislatíva a ani právna teória (pozn. autora: údajne) neoznačuje osobu, ktorej osobnostné práva boli porušené za „poškodenú osobu“,*

i) *§ 2 písm. g) zákona o PZP, podľa ktorého je poškodeným ten, kto utrpel prevádzkou motorového vozidla škodu a má nárok na náhradu škody (nie nemajetkovej ujmy) podľa tohto zákona,*

j) *§ 2 písm. i) zákona o PZP, podľa ktorého sa poisťovňou udalosťou vznik povinnosti poisťovateľa alebo kancelárie nahradiť vzniknutú škodu (nie nemajetkovú ujmu),*

k) *Pojmová obsahová odlišnosť inštitútov zodpovednosti za škodu a zodpovednosti za zásah do osobnostných práv v slovenskom vnútroštátnom práve. Kým zodpovednosť za škodu je upravená v Šiestej časti OZ s názvom „Zodpovednosť za škodu a bezdôvodné obohatenie“, zodpovednosť za zásah do osobnostných práv je upravená v Prvej časti OZ s názvom „Všeobecné ustanovenia“ a táto je konštruovaná podstatne odlišným spôsobom ako zodpovednosť za škodu.*

8 TIMCSÁK, M., BAJTOŠOVÁ, J.: Analýza účinkov

rozhodnutia Súdneho dvora EÚ vo veci Haasová na aktuálnu súdnu prax. BIATEC, 2015, roč. 23, č. 10, s. 17

9 Podľa čl. 46 rozsudku SD EÚ Haasová „Sloboda členských štátov určiť, aká škoda bude krytá a aké budú podmienky povinného poistenia, bola obmedzená druhou a treťou smernicou tým, že tieto smernice stanovili povinné krytie niektorých škôd v určitých minimálnych sumách. **Medzi škodami, ktoré musia byť kryté sa v súlade s čl. 1 ods. 1 druhej smernice nachádza najmä ujma na zdraví.**“

Podľa čl. 47 rozsudku SD EÚ Haasová „Ako uvie-dol generálny advokát v bodoch 68 až 73 návrhov a ako rozhodol Súdny dvor EZVO vo svojom rozsudku z 20. júna 2008, Celina Nguyen/The Norwegian State (E-8/07, EFTA Court Report, s. 224, body 26 a 27), vzhľadom na odlišnosť medzi rôznymi jazykovými verziami článku 1 ods. 1 druhej smernice a článku 1 prvého odseku tretej smernice, ako aj na cieľ, ktorý tri uvedené smernice chránia, treba uviesť, že **pod pojem ujma na zdraví patrí akákoľvek ujma, ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v danom spore, ktorá bola spôsobená zásahom do osobnej integrity, čo zahŕňa tak fyzickú, ako aj psychickú traumu.**“

10 Podľa čl. 49 rozsudku SD EÚ Haasová „Keďže rôzne jazykové verzie článku 1 ods. 1 druhej smernice v podstate používajú **pojem „ujma na zdraví“, ako aj pojem „osobná ujma“**, treba sa sústrediť na štruktúru a účel týchto ustanovení a smernice. V tejto súvislosti treba uviesť, že **tieto pojmy dopĺňajú po-**

úmrťm ich blízkej osoby pri DN podľa § 4 ods. 2 písm. a) v spojení s § 15 ods. 1 zákona o PZP, sa Najvyšší súd SR vyjadril negatívne. Na strane č. 15, 16 rozsudku k tomu výslovne uvádza:

- i) „*Otázka pasívnej legitimácie poisťovne v konaní o náhradu nemajetkovej ujmy podľa § 13 a nasl. Občianskeho zákonníka za zásah do osobnostných práv pozostalých spôsobených usmrtením blízkej osoby pri dopravnej nehode a jej krytia z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla v zmysle zákona č. 381/2001 Z. z. už bola v rozhodovacej činnosti najvyššieho súdu riešená, a to uznesením z 20. apríla 2011 sp. zn. 4 Cdo 168/2009. Z uvedeného rozhodnutia vyplýva záver o nedostatku pasívnej legitimácie poisťovne s poukazom na výklad ustanovenia § 4 ods. 2 písm. a/ zákona č. 381/2001 Z. z., v zmysle ktorého plnenie z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla sa nevzťahuje na nárok navrhovateľov na náhradu nemajetkovej ujmy vyplývajúcej z § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka.*“
- ii) „*Dovolací súd v posudzovanej veci nezistil dôvody na odklon od názoru vysloveného najvyšším súdom vo vyššie uvedenom rozhodnutí, ktorý považuje za opodstatnený aj v prejednávanej veci.*“

Najvyšší súd na stranách č. 16 až 21 rozsudku postupne vypočítava všetky argumenty uvedené v uznesení Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 4 Cdo 168/2009, pre ktoré nie je možné pod § 4 ods. 2 písm. a) zákona o PZP podradiť nárok žalobcov na náhradu nemajetkovej ujmy.⁷

K tomu uvádzame, že vymenovaná argumentácia bola základom písomného stanoviska vlády SR, ktoré bolo adresované Súdnemu dvoru EÚ pri rozhodovaní o predbežnej otázke vo veci Haasová. Všetky prezentované argumenty, ktoré sú obsiahnuté v uznesení Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 4 Cdo 168/2009 a na ktorých stojí aj súčasná argumentácia senátu Najvyššieho súdu SR 3 Cdo, už posudzoval Súdny dvor EÚ v prejudiciálnom konaní.⁸ Ako sa SD EÚ vysporiadal s touto, nazvime ju „vnútroštátnou argumentáciou“ vlády SR pri výklade dotknutých ustanovení motorových smerníc, sa dozvedáme priamo z rozsudku, najmä z čl. 55 až 58:

Podľa čl. 55 rozsudku „*Členské štáty majú zaručiť, aby náhrada škody podľa ich vnútroštátneho práva zodpovednosti za škodu z dôvodu nemajetkovej ujmy, ktorú utrpeli blízki rodinní príslušníci osôb, ktoré sa stali obeťami dopravnej nehody, bola krytá povinným poistením v určitých minimálnych sumách určených v čl. 1 ods. 2 druhej smernice.*“

Podľa čl. 56 rozsudku „*V prejednávanej veci to tak malo byť, pretože podľa informácií, ktoré poskytol vnútroštátny súd, majú osoby nachádzajúce sa v postavení pani Haasovej a jej dcéry v súlade s § 11 a 13 českého (pozn. autora: i slovenského) občianskeho zákonníka nárok na náhradu nemajetkovej ujmy utrpenej v dôsledku úmrtia ich manžela, resp. otca.*“

Podľa čl. 57 a čl. 58 rozsudku: „**Tento záver nemôže spochybniť ani okolnosť predložená slovenskou vládou, podľa ktorej tieto paragrafy patria do tej časti českého i slovenského Občianskeho zákonníka, ktoré sa týka zásahov do ochrany osobnosti a ktorá je v zmysle týchto zákoníkov nezávislá od časti týkajúcej sa zodpovednosti za škodu v pravom zmysle slova. Keďže totiž zodpovednosť poisteného, ktorá podľa vnútroštátneho súdu v tomto prípade vyplýva z § 11 a 13 Občianskeho zákonníka, vznikla na základe dopravnej nehody a mala občianskoprávnu povahu, nič nenasvedčuje, že na túto zodpovednosť sa nevzťahuje vnútroštátne hmotné právo zodpovednosti za škodu, na ktoré odkazujú smernice.**“

Z uvedeného vyplýva, že argumentácia vlády SR vychádzajúca z uznesenia NS SR, sp. zn. 4 Cdo 168/2009 bola zohľadnená Súdnym dvorom EÚ a aj s ohľadom na ňu SD EÚ záväzne vyložil, že **pod pojem „ujma na zdraví“, ktorý používa čl. 1 prvej smernice, je potrebné subsumovať tiež náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá vznikla pozostalým v súvislosti so smrťou blízkej osoby spôsobenou prevádzkou motorového vozidla.**⁹

Nevyhnutnosť extenzívneho výkladu pojmu škoda na zdraví podľa § 4 ods. 2 písm. a) zákona o PZP, ktorý má zahŕňať aj imateriálnu ujmu, odôvodnil SD EÚ účelom smernice, ktorým je posilnenie ochrany pozostalých.¹⁰ V tomto kontexte je primárnym cieľom dosiahnutie stavu, aby akékoľvek škody a ujmy v oblasti povinného poistného krytia, ktorého rámec upravujú predmetné smernice, neostali neuhradené.¹¹

Skutočnosť, že napriek vyššie uvedeným záverom SD EÚ nezistil senát Najvyššieho súdu SR 3 Cdo dôvody na odklon od názoru vysloveného Najvyšším súdom SR v uznesení 4 Cdo 168/2009, musí pre pozorného čitateľa vyznievať veľmi prekvapivo. Domnievame sa, že to môže súvisieť len s názorom senátu, že

- buď nebol povinný podať eurokonformný výklad § 4 ods. 2 písm. a) zákona o PZP, keďže SD EÚ nevysslovil rozpor daného ustanovenia so smernicami (k tomu pozri kritickú analýzu v bode 1), alebo
- výklad § 4 ods. 2 písm. a) zákona o PZP, podaný v uznesení NS SR, sp. zn. 4 Cdo 168/2009, možno navzdory uvedenému považovať za eurokonformný (k tomu bližšie pozri analýzu v bode 3).

3. Čo skutočne povedal Súdny dvor EÚ v rozsudku Haasová?

Ako sme už vyššie naznačili, k otázke, či je poisťovňa v spore pasívne legitimovaná na plnenie nemajetkovej ujmy podľa § 4 ods. 2 písm. a) zákona o PZP Najvyšší súd SR nakoniec uviedol, že nie je dôvod na odlišný výklad daného ustanovenia ani po rozhodnutí SD EÚ vo veci Haasová. K tomu na s. 21 rozsudku výslovne uvádza:

- „Právna veta tohto rozsudku jednoznačne konštatuje, že „Článok 3 ods. 1 smernice Rady 72/166/EHS (...), článok 1 ods. 1 a 2 druhej smernice Rady 84/5/EHS (...) a článok 1 prvý oddeľ tretej smernice Rady 90/232/EHS (...) sa majú vykladať v tom zmysle, že povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode, ak jej náhradu **na základe zodpovednosti poisteného za škodu** upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v spore vo veci samej.“
- „SD v rozsudku nevyložil, či v rámci posudzovanej vnútroštátnej právnej úpravy poistného krytia povinného zmluvného poistenia je zahrnutá aj náhrada nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode *ale[bo]* nie. Preto ani nijakým spôsobom nespochybnil závery doterajšej judikatúry aplikujúcej vnútroštátne právo, v zmysle ktorej takáto náhrada nemajetkovej ujmy nespadá do povinného zmluvného poistenia.“
- „SD iba uviedol, ako by mala úprava tejto otázky vo vnútroštátnom práve v súlade s komunitárnou úpravou vyzerať.“

Sub i) Podľa názoru senátu 3 Cdo sa majú závery rozsudku Haasová interpretovať tak, že z nich *jednoznačne* vyplýva, že odškodnenie nemajetkovej ujmy pozostalých by prichádzalo do úvahy len vtedy, ak by jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravovalo vnútroštátne právo uplatniteľné v spore vo veci samej. A keďže Občiansky zákonník v § 420 a nasl. takýto nárok pozostalým nepriznáva, tento nespadá (s dobrozdaním SD EÚ) ani do poistného krytia z PZP.

Na preskúmanie správnosti uvedeného názoru je namieste sa náležite oboznámiť s textom právnej vety rozsudku Haasová. V tejto súvislosti pre komparáciu uvádzame znenie výroku rozsudku SD EÚ v anglickom a v českom jazyku: „*Article 3(1) of Council Directive 72/166/EEC (...), Article 1(1) and (2) of Second Council Directive 84/5/EEC (...) and Article 1(1) of Third Council Directive 90/232/EEC (...) must be interpreted as meaning that compulsory insurance against civil liability in respect of the use of motor vehicles must cover compensation for non-material damage suffered by the next of kin of the deceased victims of a road traffic accident, in so far as such compensation is provided for as part of the civil liability of the insured party under the national law applicable in the dispute in the main proceedings.*“

„Článok 3 odst. 1 smernice Rady 72/166/EHS (...), čl. 1 odst. 1 a 2 druhej smernice Rady 84/5/EHS (...) a článok 1 prvý pododstavec tretej smernice Rady 90/232/EHS (...) musejí být vykládány v tom smyslu, že povinné pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla musí pokrývat náhradu nemajetkové újmy, kterou utrpěly osoby blízké obětí usmrtených při dopravních nehodách, pokud tuto náhradu škody **z titulu občanskoprávní odpovědnosti pojištěného** upravují vnitrostátní právní předpisy použitelné na spor v původním řízení.“

Slovenská jazyková verzia sa zjavne líši nielen od príkladmo zvolenej českej a anglickej jazykovej verzie, ale aj od ostatných jazykových verzí, resp. znenia výroku SD EÚ v iných úradných jazykoch EÚ (dostupných na internetovom portáli www.curia.europa.eu). Potreba jednotného

jem „škoda na majetku“, a pripomenúť, že uvedené ustanovenia a smernica sa snažia najmä o posilnenie ochrany obetí. Za týchto okolností treba uplatniť extenzívny výklad uvedených pojmov, ktorý je uvedený v bode 47 tohto rozsudku.“

- Podľa čl. 54 rozsudku SD EÚ Haasová „Na základe žiadneho ustanovenia v prvej, druhej ani tretej smernici **nemožno dospieť k záveru, že normotvorca Únie si želal zúžiť ochranu zaručenú týmito smernicami len na osoby, ktoré sa priamo zúčastnili na škodovej udalosti.**“
- Pozri napr. rozsudok SD EÚ vo veci UAB Profisa, C-63/06, body 13 a 14
- Výrok je síce adresovaný konkrétnemu súdu, avšak v zmysle multilaterálnych účinkov je záväzný aj pre iné súdne orgány. Podľa (nezáväzného) Doporučenia pre vnútroštátne súdy o iniciovaní konania o predbežnej otázke, ktoré dopĺňa rokovací poriadok SD EÚ (čl. 93 až 118), publikovaného v Úradnom vestníku EÚ C 338 dňa 6. 11. 2012 „**Rozhodnutie Súdneho dvora má povahu res judicata. Je záväzná nielen pre vnútroštátny súd, ktorý podal podnet k žiadosti o rozhodnutie o predbežnej otázke, ale aj pre všetky vnútroštátne súdy členských štátov.**“ Pozri takisto ČORBA, J.: Európske právo na Slovensku. Právny rozmer členstva Slovenskej republiky v Európskej únii. Bratislava: Nadácia Kalligram, 2002, s. 274.
- Podľa čl. 267 ZFEÚ „Súdny dvor Európskej únie má právomoc vydať predbežný nález o otázkach, ktoré sa týkajú: a) výkladu zmlúv; b) platnosti a výkladu aktov inštitúcií, orgánov alebo úradov alebo agentúr Únie (...).“

15 Podľa (nezáväzného) Doporučenia pre vnútroštátne súdy o iniciovaní konania o predbežnej otázke, ktoré dopĺňa rokovací poriadok Súdneho dvora EÚ (čl. 93 až 118), publikovaného v Úradnom vestníku EÚ C 338 dňa 6. 11. 2012 „*Žiadosť o rozhodnutie o predbežnej otázke je postup uplatňovaný pred Súdny dvorom Európskej únie. Tento postup umožňuje vnútroštátnym súdom predložiť Súdnemu dvoru otázku týkajúcu sa výkladu alebo platnosti európskeho práva. Žiadosť o rozhodnutie o predbežnej otázke predstavuje tiež spôsob, ako zaistiť právnu istotu, a to jednotným uplatňovaním práva Európskej únie.*“

16 Každý rozsudok o výklade pravidiel Spoločenstva má nevyhnutne **retroaktívny účinok** (pozri napr. rozsudky SD EÚ z 8. 4. 1976, Defrenne, 43/75; zo 17. 5. 1990, Barber, C-262/88; z 12. 10. 2000, Cooke, C-372/98; zo 6. 3. 2007, Meilicke a i., C-292/04), **pretože vyjasňuje a spresňuje význam a pôsobnosť tohto pravidla tak, ako musí alebo malo byť chápané a uplatňované už od okamihu nadobudnutia jeho účinnosti. Prejudiciálny rozsudok teda nemá konštitutívne účinky, ale účinky rýdzo deklaratórne** s tým dôsledkom, že tieto účinky nastávajú v zásade k dátumu nadobudnutia účinnosti vyloženého pravidla (pozri rozsudok SD EÚ z 12. 2. 2008, Kempster, C-2/06, bod 35). Súdny dvor vo všeobecnosti v tomto smere uvádza, že pravidlo takto vyložené sudca môže a musí uplatňovať dokonca aj na právne vzťahy, ktoré vznikli a boli založené pred vyhlásením rozsudku o výklade, ak sú

výkladu rozsudkov SD EÚ vylučuje, aby sa v pochybnostiach posudzoval text rozsudku v jednom z jeho jazykových znení izolovane.¹²

Slovenský preklad výroku rozsudku Haasová na rozdiel od ostatných jazykových verzií môže pri izolovanom výklade a bez zohľadnenia predchádzajúcich úvah SD EÚ, *prima facie* „navádzať“ k interpretačnému záveru, že nemajetková ujma je súčasťou poistného krytia iba v prípade, ak ju Občiansky zákonník upravuje v rámci všeobecnej zodpovednosti za škodu (§ 420 a nasl. OZ). **S prihladením na nesporné odlišnosti systematického vymedzenia občianskoprávnej zodpovednosti vo vnútroštátnych úpravách jednotlivých členských štátov možno legitímne konštatovať, že úmyslom SD EÚ pri formulovaní výroku rozsudku, ktorého účinky sú záväzné erga omnes, nemohlo byť obmedzenie rozsahu poistného plnenia iba odkazom na zodpovednosť za škodu podľa § 420 a nasl. OZ** (aj keď slovenský preklad by mohol takejto interpretácii nasvedčovať).¹³

Poukazujeme zároveň na znenie tlačového komuniké č. 144/13 zo dňa 24. 10. 2013, ktoré informovalo *inter alia* o prípade a výsledku prejudiciálneho konania vo veci Haasová nasledovne: „**Ak vnútroštátne právo umožňuje rodinným príslušníkom obete dopravnej nehody požadovať náhradu utrpenej nemajetkovej ujmy, náhrada tejto ujmy musí byť krytá povinným poistením motorového vozidla. V takom prípade sa minimálne poistné krytie upravené právom Únie pre prípad ujmy na zdraví uplatní aj na nemajetkovú ujmu.**“.

Nielen príkladmo zvolené jazykové verzie výroku rozsudku SD EÚ, ale tiež ostatné jazykové verzie, ako aj uvedená tlačová správa (napriek svojmu nezáväznému charakteru) do významnej miery **spochybňujú** „jednoznačný“ záver Najvyššieho súdu SR, že odškodnenie nemajetkovej ujmy pozostalých by prichádzalo do úvahy len vtedy, ak by jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu (v zmysle § 420 a nasl. OZ) upravovalo vnútroštátne právo uplatniteľné v spore vo veci samej.

Ako totiž z rozsudku Haasová vyplýva (viď čl. 56 a 57), na účely vymedzenia nevyhnutného rozsahu poistného krytia SD EÚ **nekategorizoval** jednotlivé druhy náhrad podľa toho, v akej časti Občianskeho zákonníka resp. vnútroštátneho práva sú upravené.

Sub ii) Vzhľadom na oficiálne znenie právnej vety rozsudku SD EÚ Haasová je namieste overiť tiež validitu nadväzujúceho tvrdenia NS SR, že „SD v rozsudku nevyložil, či v rámci posudzovanej vnútroštátnej právnej úpravy poistného krytia povinného zmluvného poistenia je zahrnutá aj náhrada nemajetkovej ujmy spôsobená blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode ale[bo] nie.“

Vo vzťahu k preverovanému tvrdeniu je potrebné predovšetkým uviesť, že úlohou SD EÚ podľa čl. 267 ZFEÚ¹⁴ je poskytovať interpretáciu relevantného komunitárneho práva, a nie riešiť konkrétny právny spor. Táto skutočnosť preto bráni takej formulácii výroku, aby bol adresný iba na konkrétny prípad so zohľadnením výlučne konkrétnej (v tomto prípade slovenskej) vnútroštátnej úpravy. Z uvedeného dôvodu **musí SD EÚ v rozsudku formulovať právnu vetu tak, aby z nej vyplýval návod (kľúč), ako majú súdy členských štátov EÚ postupovať pri hľadaní odpovede na meritórnu otázku**, ktorá v našom prípade znie, či v rámci posudzovanej vnútroštátnej právnej úpravy poistného krytia PZP je zahrnutá aj náhrada nemajetkovej ujmy spôsobená blízkym osobám obetí usmrtených pri DN.¹⁵

Z uvedeného vyplýva, že SD EÚ síce nepodal želaný výklad, keďže tak ani urobiť nemohol, **avšak vo svojej právnej vete vyložil, za splnenia akej podmienky je (musí byť) v rámci príslušnej vnútroštátnej právnej úpravy zahrnutá do poistného krytia PZP aj náhrada nemajetkovej ujmy spôsobená blízkym osobám obetí usmrtených pri DN**. A tou je, že túto náhradu upravuje z titulu občianskoprávnej zodpovednosti poisteného (*as part of the civil liability*) vnútroštátne právo uplatniteľné v spore vo veci samej.

Ak Najvyšší súd SR na 21. strane rozsudku tvrdí, že rozsudok Haasová „*nijakým spôsobom nespochybnil závery doterajšej judikatúry aplikujúcej vnútroštátne právo, v zmysle ktorej takáto náhrada nemajetkovej ujmy nespadá do povinného zmluvného poistenia*“, takéto tvrdenie je **sporné**, pretože **úloha overiť závery doterajšej vnútroštátnej judikatúry vo vzťahu k časovo neskôr definovanej podmienke v rozsudku Haasová patrí do výlučnej kompetencie všeobecného súdu konajúceho vo veci samej**.¹⁶

Bol to práve **Najvyšší súd SR**, ktorý mal v prejednávanej veci dôsledne posúdiť, či vnútroštátne právne úpravy spĺňa definičnú podmienku stanovenú v oficiálnej právnej vete rozsudku Haasová, a ak áno, mal v spore dvoch súkromných osôb (horizontálny vzťah) následne **posú-**

diť, či výklad podaný v časovo staršom uznesení NS SR, sp. zn. 4 Cdo 168/2009 je možné považovať za eurokonformný, resp. či je možné interpretovať § 4 ods. 2 písm. a) zákona o PZP eurokonformne bez toho, aby išlo o výklad *contra legem*.

Sub iii) Isté nepochopenie dopadu rozsudku SD EÚ Haasová na aplikáciu vnútroštátnej právnej úpravy PZP v horizontálnych súkromných vzťahoch, medzinárodného záväzku lojálnej spolupráce vyplývajúceho z čl. 4 ods. 3 ZoEÚ, nepriameho účinku smerníc EÚ a z toho vyplývajúcej povinnosti eurokonformného výkladu zákona o PZP, ktorý je výsledkom transpozície smerníc, je možné vnímať aj z ďalšieho tvrdenia senátu 3 Cdo, podľa ktorého „SD iba uviedol, ako by mala úprava tejto otázky vo vnútroštátnom práve v súlade s komunitárnou úpravou vyzerať.“

Súdny dvor EÚ v právnej vete rozsudku Haasová jasne definoval podmienku, za splnenia ktorej je (musí byť) v rámci príslušnej vnútroštátnej právnej úpravy zahrnutá do poistného krytia PZP aj náhrada nemajetkovej ujmy spôsobená blízkym osobám obetí usmrtených pri DN. Tvrdenia senátu 3 Cdo (Sub ii a iii) vyznievajú z tohto pohľadu značne alibisticky, akoby sa najvyšší súd snažil vyhnúť prieskumu správnosti doterajšej slovenskej judikatúry a možnosti podať eurokonformný výklad § 4 ods. 2 písm. a) zákona o PZP.¹⁷ **Pokiaľ zákonodarca vyjadril v § 27a zákona o PZP politickú vôľu transponovať motorové smernice bez výhrad,¹⁸ bolo plne v kompetencii Najvyššieho súdu SR pokúsiť sa (v súlade so záväzkom lojálnej spolupráce) o eurokonformný výklad zákona, ktorý bude v súlade s cieľmi transponovaných smerníc tak, ako ich vyložil SD EÚ v rozsudku Haasová.¹⁹**

Vzhľadom na to, že Najvyšší súd SR sa rozhodol (z ústavne sporných) dôvodov zotrvať na doterajšej slovenskej judikatúre, tvrdíme, že tým odmietol rešpektovať medzinárodný záväzok podrobiť vnútroštátnu právnu úpravu (pomernie jednoduchému) eurokonformnému testu vyplývajúcejmu z rozsudku Haasová, čím sa zároveň **odmietol zaoberať** (právne zložitejšou a zároveň rozhodujúcou) **otázkou, či vnútroštátna právna úprava disponuje takými výkladovými metódami²⁰**, ktoré umožňujú podradiť (subsumovať, zahrnúť) pod pojem *škoda na zdraví*, obsiahnutým v § 4 ods. 2 písm. a) zákona o PZP, aj nemajetkovú ujmu spôsobenú blízkym osobám obetí usmrtených pri DN tak, ako ju pozná § 13 OZ.²¹ Inými slovami, Najvyšší súd SR sa odmietol vysporiadať s otázkou, či by takýto rozširujúci výklad § 4 ods. 2 písm. a) zákona o PZP nebol *contra legem*, čo je vlastne aj jediným výkladovým limitom nepriameho účinku smerníc.²²

Záver

Právne závery vyslovené v rozsudku Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 3 Cdo 301/2012 považujeme za veľmi prekvapivé a právne neudržateľné nielen *in concreto* vo vzťahu k prejednávanej veci, ale aj z hľadiska spôsobu (ne)aplikácie práva EÚ súdom (orgánom) členského štátu EÚ. Spôsob, akým sa Najvyšší súd SR vysporiadal s rozsudkom SD EÚ Haasová, sa zásadne prieči legálnemu rámcu, ktorý bol kreovaný Zmluvou o EÚ a tiež Zmluvou o fungovaní EÚ. Rozsudkom bol podľa nášho názoru popretý nielen záväzok lojálnej spolupráce a doktrína *acte éclairé*,²³ ale aj obligatórna povinnosť súdu požiadať SD EÚ o výklad práva EÚ (pokiaľ Najvyšší súd SR považoval závery rozsudku SD EÚ Haasová za nejednoznačné).

Vzhľadom na uvedené tvrdíme, že v skúmanom rozsudku absentuje precízna legálna argumentácia, najmä vo vzťahu k precedenčným záverom rozsudku SD EÚ Haasová. Rozsudok nerešpektuje základné pravidlá aplikácie komunitárneho práva tak, ako sa k tomu zaviazala Slovenská republika a ako vyplývajú z čl. 7 ods. 5 Ústavy SR.

Z uvedeného dôvodu preto očakávame, že právne závery, ako aj procesný postup NS SR budú v dohľadnej dobe podrobené ústavnému prieskumu, ktorý povedie k tomu, že sa Najvyšší súd SR bude musieť dôsledne vysporiadať s nasledovnými, doteraz nezodpovedanými otázkami:

1. Či vnútroštátna právna úprava spĺňa definičnú podmienku stanovenú v právnej vete rozsudku SD EÚ Haasová, za splnenia ktorej je (musí byť) v rámci príslušnej vnútroštátnej právnej úpravy zahrnutá do poistného krytia PZP aj náhrada nemajetkovej ujmy spôsobená blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode?

inak splnené podmienky umožňujúce predložiť príslušnému súdu spor, ktorý sa týka uplatnenia uvedeného pravidla (pozri napr. rozsudky SD EÚ z 27. 3. 1980, *Denkavit Italiana*, 61/79; z 12. 11. 1981, *Meridionale Industria Salumi*, 212 až 217/80; z 10. 7. 1980, *Ariete*, 811/79; z 10. 7. 1980, *Mireco*, 826/79; In: NA-ŌMÉ, C.: *Prejudiciálna otázka v európskom práve*. Praktický sprievodca. Bratislava: IURA EDITION, 2011, s. 212).

17 Podstatou sudcovskej interpretácie práva je nachádzanie správneho významu právnych noriem. Zmena judikatúry sa preto uskutočňuje s presvedčením, že predchádzajúca judikatúra bola nesprávnou interpretáciou práva (m. m. KÜHN, Z.: *Prospektívny a retrospektívny pôsobení judikaturných zmien*. Právny rozhledy č. 6/2011, s. 193).

18 Podľa § 27a zákona o PZP „*Týmto zákonom sa* (pozn. autora: bez výhrady) **preberajú právne akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie uvedené v prílohe.**“

19 Prísne vzaté zákonodarca nie je normotvorca, ale „iba“ produkuje základný materiál, hmotu pre formuláciu noriem, ktorá prísluší zásadne moci súdnej. Na tvorbe práva sa preto podieľa ako moc zákonodarná, tak i moc súdna. **Ak judikuje sudca metodologicky korektné, hoci aj preater či contra verba legis, nenarušuje tým koncept delby moci**, ale prípustne dotvára právo, nevystupuje ako konkurent zákonodarcu, ale ako partner pri tvorbe práva (Totožne: F, MELZER: *Metodologie nalézání práva*. Úvod do právní argumentace. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 216).

- 20 Ako uviedol SD EÚ v rozsudku Adeneler, C-212/04, zo dňa 4. 7. 2006, bod 111 „**Zásada konformného výkladu (...)** vyžaduje, aby vnútroštátne sudy urobili všetko, čo je v ich právomoci, berúc do úvahy celé vnútroštátne právo a uplatniac výkladové metódy ním uznané, s cieľom zaručiť úplnú účinnosť predmetnej smernice a dospieť k riešeniu, ktoré je v súlade s účelom sledovaným smernicou (pozri rozsudok Pfeiffer a i., už citovaný, body 115, 116, 118 a 119).“
- 21 Hoci konkrétny právny obsah pojmov „škoda“ a „ujma“ nie je v právnom poriadku SR legálne definovaný, je nesporná ich obsahová blízkosť. Právnym pojmom je pri výklade únieového práva potrebné prisudzovať taký význam, aký majú v práve EÚ a nie ten, ktorý majú vo vnútroštátnom práve členských štátov.
- 22 Obmedzenie, podľa ktorého nesmie výklad vnútroštátneho práva slúžiť ako základ pre výklad *contra legem*, sa nevzťahuje na slovné znenie zákona (*contra verba legis*), **pojmom *contra legem* sa má chápať predovšetkým z funkčného hľadiska**, označujúc oblasť, v ktorej už sudcovská tvorba práva nie je prípustná. Možnosť a nemožnosť eurokonformného výkladu práva sú v zmysle judikatúry SD EÚ (rozsudok SD EÚ vo veci Pfeiffer, C-397/01, vo veci Quelle AG, C-404/06, vo veci Björnekulla Fruktindustrier, C-371/02) kategorizované do relácie pravidla a výnimky: prispôsobenie súdneho výroku v konkrétnom prípade smernici býva pravidlom, nemožnosť dospieť k eurokonformnému výsledku zostáva výnimkou

2. Či zákon o PZP je výsledkom transponovania tzv. motorových smerníc bez legislatívnych výhrad zo strany prijímajúceho zákonodarcu?
3. V prípade, ak vnútroštátna právna úprava spĺňa obidve podmienky posúdiť, či výklad podaný v časovo staršom uznesení NS SR, sp. zn. 4 Cdo 168/2009 je možné považovať za eurokonformný, resp. či je možné interpretovať § 4 ods. 2 písm. a) zákona o PZP eurokonformne, t. j. v súlade s cieľmi smerníc, ako ich vyložil SD EÚ v rozsudku Haasová bez toho, aby išlo o výklad *contra legem*?

Z hľadiska významu rozhodnutia Najvyššieho súdu SR je dôležité pripomenúť, že ide o zásadné rozhodnutie nielen s dopadom na rádovo tisíce pozostalých po obetiach dopravných nehôd, ale aj s možným dopadom na zodpovednosť Slovenskej republiky za nesprávne implementovanie právnych aktov Európskej únie, či za škodu spôsobenú pozostalým žalobcom nezákonnými súdnymi rozhodnutiami, ktoré budú postup senátu Najvyššieho súdu SR nasledovať.

Skutočnosť, že nie všetky sudy sa stotožňujú s právnym záverom Najvyššieho súdu SR vyplýva z aktuálneho znenia rozsudku Krajského súdu v Prešove zo dňa 31. 3. 2016, sp. zn. 21 Co 60/2015, ktorý vyhovel odvolaniu žalobkyne v 1. rade (manželke zosnulého účastníka dopravnej nehody) v časti zamietnutia žaloby proti poisťovni ako žalovanému v 3. rade. Odvolací súd pritom v odôvodnení rozsudku explicitne v bodoch 26 a 29 uvádza:

„Odvolací súd k obrane poisťovne poznamenáva, že sú mu známe argumenty iných súdov o neexistencii pasívnej legitímácie poisťovni v konaniach o náhradu nemajetkovej ujmy (napríklad rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. marca 2016 č. k. 3Cdo 301/2012).“

„Odvolací súd je však presvedčený, že pri aplikácii všetkých výkladových metód a nie len jednej izolovane je dôvodný záver, že slovenská právna úprava obsahuje povinnosť poisťovni z povinného zmluvného poistenia nahradiť aj nemajetkovú škodu na zdraví.“

RESUMÉ

Náhrada nemajetkovej ujmy

Analýza rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky

Autor článku podrobne kritiku rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 31. 3. 2016, sp. zn. 3 Cdo 301/2012 z hľadiska kvality jeho odôvodnenia, či sa vysporiadal so všetkými právnymi aspektmi prejednávanej veci, najmä vo vzťahu k záverom rozsudku Súdneho dvora EÚ vo veci Haasová zo dňa 24. 10. 2013, C-22/12. Predmetným rozsudkom podal SD EÚ v prejudiciálnom konaní, ktorý inicioval Krajský súd v Prešove, záväzný výklad rozhodujúcich článkov tzv. motorových smerníc, ktorý mali všeobecné sudy nasledovať pri aplikácii zákona o PZP v konaní vo veci samej. Závery analyzovaného rozsudku sú konfrontované so základnými pravidlami aplikácie komunitárneho práva, a to najmä vo vzťahu k otázkam, do akej miery je možné považovať výklad podaný v rozsudku SD EÚ za záväzný pre všeobecné sudy členských štátov EÚ a čo v prípade, ak je výklad nejednoznačný?

SUMMARY

Compensation for non-material damage

Analysis of the judgement of the Supreme Court of the Slovak Republic

The author of the article voices criticism of the Supreme Court of the Slovak Republic judgement of 31st March 2016, file no. 3 Cdo 301/2012 with regard to the quality of its reasoning and whether it tackles all legal aspects of the present proceeding especially in relation to the conclusions drawn by the Court of Justice of the European Union in the case Haasová of 24th October 2013, C-22/12.

In the judgement initiated by the Regional Court in Prešov by referring preliminary question to the Court of Justice of the EU, the Court issued a binding interpretation of the relevant provisions of the so called motor insurance directives. The interpretation is binding on the general courts while applying the Act on mandatory contractual insurance.

Author confronts the findings based on the analysis of the judgment with fundamental principles of community law application, in particular in relation to the following questions: to what extent is the judgement of the Court of Justice of the EU binding on general courts in EU Member States and what if its interpretation is ambiguous?

ZUSAMMENFASSUNG

Ersatz und Entschädigung eines Nichtvermögensnachteils

Analyse des Urteils des Obersten Gerichtes der Slowakischen Republik

Der Autor des Artikels hat das Urteil zum Aktenzeichen 3 Cdo 301/2012 des Obersten Gerichtes der Slowakischen Republik vom 31. 3. 2016 vom Sichtpunkt der Qualität seiner Begründung einer Kritik in dem Sinne unterzogen, ob sich dieses mit sämtlichen rechtlichen Aspekten der abgehandelten Sache insbesondere in Bezug auf die Schlussfolgerungen des Urteils des Gerichtshofes der Europäischen Union in der Sache Haasová vom 24. 10. 2013, C-22/12, auseinandergesetzt hat. Mit dem betreffenden Urteil hat der Gerichtshof der EU im präjudiziellen Verfahren, veranlasst vom Landeskreisgericht in Prešov, die verbindliche Auslegung von entscheidenden Artikeln der sogenannten Motorenrichtlinien, die die allgemeinen Gerichte bei der Anwendung des Gesetzes über die Haftpflichtversicherung in der Sache selbst befolgend sollten, erstattet. Die Schlussfolgerungen des analysierten Urteils sind konform mit den grundlegenden Regeln für die Anwendung des kommunitären Rechtes insbesondere in Bezug auf die Fragen, inwieweit die Auslegung im Urteil des Gerichtshofes der EU für allgemeine Gerichte der Mitgliedsstaaten der EU als verbindlich betrachtet werden kann und was im Falle, sofern die Auslegung nicht eindeutig ist.

[m. m. PAGÁČ, L.: Extra legem, intra ius? (Imperatív eurokonformného výkladu práva vo svetle judikatúry Súdneho dvora EÚ, BGH a Najvyššieho súdu SR); Justičná revue, 65, 2013, č. 3, s. 416 – 425].

23 Z doktríny *acte éclairé* (doslova „konanie už rozsudené, resp. objasnené) vyplýva precedenčná (všeobecná) záväznosť prejudiciálnych rozsudkov pre všetky vnútroštátne súdy členských krajín (pozri rozsudok SD EÚ z 27. 3. 1963, *Da Costa*, 28/62, Zb. s. 75)